

Vlaams
Parlement

ingediend op **1377** (2017-2018) – Nr. 2
18 januari 2018 (2017-2018)

Verslag van het verzoekschrift

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Marc Hendrickx en Tine Soens

over de uitvoering van het Comprehensive
Economic and Trade Agreement (CETA),
vóór inspraak van de nationale
en regionale parlementen

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Elke Sleurs, Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taeldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken

Documenten in het dossier:

1377 (2017-2018) – Nr. 1: Verslag van de hoorzitting

INHOUD

1. Procedure	4
2. Inhoud van het verzoekschrift.....	4
3. Conclusies.....	4
3.1. Bespreking.....	4
3.2. Stemming	7
Bijlage: Standpunt van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	9

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed behandelde op 7 november 2017 en 9 januari 2018 het verzoekschrift over de uitvoering van het CETA-handelsakkoord vóór inspraak van de nationale en regionale parlementen.

1. Procedure

Het betreft een collectief verzoekschrift, ondertekend door meer dan 15.000 personen. In een dergelijk geval is het Vlaams Parlement verplicht het verzoekschrift ten gronde te behandelen en wordt de eerste ondertekenaar op diens verzoek gehoord. Op 7 november 2017 vond een hoorzitting (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1377/1) plaats met eerste ondertekenaar Luc Hollands en zijn raadsvrouw Kitty Snieders.

Tijdens haar regeling van de werkzaamheden, besliste de commissie vervolgens het standpunt van de minister-president van de Vlaamse Regering te vragen over het verzoekschrift. De minister-president bezorgde dat schriftelijke standpunt in een brief van 3 januari 2018 aan de commissievoorzitter.

Op 9 januari werd dat standpunt in de commissie besproken, met het oog op het formuleren van een conclusie.

2. Inhoud van het verzoekschrift

De Europese Raad besliste op 5 juli 2016 dat het Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA), een handelsakkoord tussen de Europese Unie (EU) en Canada, al kan worden uitgevoerd vóór de nationale en regionale parlementen hun zeg hebben. Dat is volgens de verzoekers een aanfluiting van de grondrechten van de volksvertegenwoordigers en de burgers.

De verzoekers vragen dat het Vlaams Parlement stelling neemt ten opzichte van deze gang van zaken. Als de vertegenwoordiging van het volk buitenspel wordt gezet, dan moeten de nodige stappen worden gezet opdat de burgers via een volksraadpleging hun zeg kunnen hebben over het CETA.

3. Conclusies

Als basistekst voor de conclusies dient het standpunt van de minister-president, dat als bijlage bij dit verslag werd gevoegd.

3.1. Bespreking

Rik Daems, commissievoorzitter, wijst er vooraf op dat de commissie twee mogelijkheden heeft: ofwel neemt zij het standpunt van de minister-president aan als conclusie over het verzoekschrift, ofwel oordeelt zij dat er nog onvoldoende informatie is, waarna bijvoorbeeld bijkomende hoorzittingen kunnen worden georganiseerd. Hoorzittingen kunnen uiteraard ook buiten het kader van dit verzoekschrift nog worden georganiseerd, namelijk wanneer het eigenlijke ontwerp van decreet is ingediend.

Ward Kennes merkt op dat Sabine de Bethune tijdens de hoorzitting al heeft aangegeven dat CD&V vragende partij is om hoorzittingen te organiseren rond het CETA. De vraag is inderdaad of dat moet gebeuren naar aanleiding van dit verzoekschrift, dat specifiek gaat over de parlementaire controle en een volksraadpleging. Naar zijn mening schetst het antwoord van de minister-president de zaken duidelijk voor dat aspect. Dit verzoekschrift is niet de juiste kapstok voor hoorzittingen, die over de inhoud moeten gaan in plaats van over de procedure. Uiterlijk op het moment van de behandeling van het instemmingsdecreet, afgezien van de vraag

wanneer dat zal zijn, moeten er volgens CD&V wel hoorzittingen komen. De fractie verwacht dan ook dat er tijdig met het dossier wordt gestart, zodat er geen beslissingen onder tijdsdruk moeten worden genomen. De spreker concludeert dat hij er dus akkoord mee gaat om het standpunt van de minister-president als conclusie te hanteren, met dien verstande evenwel dat er in een later stadium hoorzittingen moeten komen.

Sabine de Bethune sluit zich hierbij aan. Het verzoekschrift is interessant en pertinent, maar hoorzittingen gebeuren best rond het globale dossier, zodra dat beschikbaar is. Tweemaal hoorzittingen organiseren heeft al helemaal geen zin. Het verzoekschrift is onmiskenbaar en er kunnen hoorzittingen komen, maar op het juiste moment.

Güler Turan zegt dat de minister-president in zijn brief een opsomming geeft van alle initiatieven die er in het Vlaams Parlement al zijn geweest in verband met het CETA. Bij de hoorzitting constateerde zij na het betoog van Sabine de Bethune met genoegen dat de oppositie niet meer alleen stond. Er zijn nog altijd heel wat vragen bij dit zeer verregaande handelsakkoord. Met dit verzoekschrift moet dan ook op een andere manier worden omgegaan dan stellen dat het weliswaar een belangrijke zaak betreft, maar dat er nu niet op ingegaan wordt. Dit is een dossier dat al lang leeft, maar waar nog geen open hoorzittingen over geweest zijn. Alle werkzaamheden die de minister-president opsomt, waren al verricht op het moment dat dit verzoekschrift, ondertekend door meer dan 16.000 burgers, werd ingediend.

Het klopt dat het ontwerp van instemmingsdecreet nog niet is ingediend. Wat is trouwens de timing daarvoor? Wanneer wordt de indiening verwacht? Voor het verzoekschrift is er wel een timing: dat werd ingediend op 3 oktober 2017 en de termijn loopt dus tot 3 april 2018. Niets belet echter om voordien alvast enkele mensen te horen. Dan kan nog altijd worden geconcludeerd voor het verstrijken van de termijn. Het verslag van die hoorzittingen kan dan mee worden genomen bij de behandeling van het ontwerp van instemmingsdecreet. Dat is dus geen verloren werk, het is wel een tegemoetkoming aan de meer dan 16.000 burgers die dit verzoekschrift hebben ondertekend. Er is wel degelijk tijd voor hoorzittingen, het komt er gewoon op aan de koe bij de hoorns te vatten. Dit verzoekschrift is een zeer valabel initiatief en de vraag is zeer terecht. Het is positief dat ook collega's van de meerderheid daar zo over denken. Via bijkomende hoorzittingen kunnen alle vragen die bij de ondertekenaars leven, worden beantwoord.

Rik Daems onderstreept dat het CETA-akkoord bestaat uit twee delen: het deel over vrijhandel en tarieven enerzijds en een luik over investeringen anderzijds. Het grootste deel is al in voege getreden op 21 september 2017 en betreft de bevoegdheden die exclusief bij de EU berusten. Het investeringsluik zal hier aan de orde komen via een ontwerp van decreet. Het heeft geen zin om activiteiten te ontplooiën rond een aangelegenheid waarvoor het Vlaams Parlement niet bevoegd is.

Bij het verzoekschrift gaat het strictu sensu over de inspraak die de verkozenen van het volk hebben. Een hoorzitting daarover zou dan ook zeer beperkt zijn. Er is hier duidelijk een bereidheid voor het organiseren van hoorzittingen, maar niet op dit moment, over dit verzoekschrift.

Herman De Croo sluit zich hierbij aan. Het heeft geen zin om hoorzittingen te organiseren over een aangelegenheid waarvoor de Europese instanties exclusief bevoegd zijn. De bevoegdheid dienaangaande werd op democratische wijze afgestaan aan het Europese niveau. Het Vlaams Parlement moet zich beperken tot de onderdelen die als gemengd werden beschouwd en waarvoor de uitdrukkelijke goedkeuring van de lidstaten nodig is. Het lid zal dan ook niet deelnemen aan de eventuele bespreking van aangelegenheden waarvoor dit parlement niet bevoegd

is. Een hoorzitting in deze fase zou ook niets bijdragen, want als het tweede deel aan bod komt, zal ongetwijfeld opnieuw om hoorzittingen worden gevraagd.

Karl Vanlouwe is het daarmee eens. Het Vlaams Parlement moet zich beperken tot zijn bevoegdheden en dit debat moet niet nodeloos telkens worden heropend. Hij verwijst naar de opsomming die in de brief van de minister-president wordt gegeven van de talrijke besprekingen die er in dit parlement al zijn geweest in verband met het CETA. Er zijn twee voorstellen of ontwerpen van decreet met verwijzing naar CETA geweest, vijf voorstellen van resolutie, twee moties, twee interpellaties, niet minder dan 51 mondelinge vragen en tien schriftelijke vragen. Bovendien wordt in maar liefst 76 verslagen naar CETA verwezen, werden er vijf beleidsdocumenten van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement bezorgd, werden de initiatiefnemers van het verzoekschrift gehoord en zijn er andere hoorzittingen geweest. Uit het document blijkt ook dat er een bevraging bij diverse actoren is geweest, dat het Departement Buitenlandse Zaken diverse evenementen heeft georganiseerd enzovoort. De spreker stelt voor om de behandeling van het verzoekschrift nu af te sluiten. Er wordt nog gewacht op het advies van het Hof van Justitie over de verenigbaarheid van het Investment Court System met de EU-verdragen en er komt inderdaad nog een ontwerp van decreet als onderdeel van de ratificatieprocedure. In die fase kan desgewenst worden beslist om hoorzittingen te organiseren.

Güler Turan beaamt dat het verdrag deels al in werking is getreden. Een hoorzitting zou daar niets aan veranderen. Het klopt ook dat het Vlaams Parlement alleen bevoegd is voor het investeringsluik, maar men moet goed voor ogen houden dat het verdrag uiteindelijk één en ondeelbaar is. Als het Vlaams Parlement zou weigeren tot goedkeuring over te gaan, dan zou Vlaanderen CETA tegenhouden. De zaken mogen niet zo worden voorgesteld alsof alles al in kannen en kruiken is en het alleen nog over het investeringsluik gaat.

Er mag ook niet worden vergeten dat er intussen een adviesvraag is ingediend bij het Europese Hof van Justitie. Die vraag is nota bene gekomen van de Belgische federale overheid. Zoals is gebleken naar aanleiding van de bespreking van het voorstel van besluit van het Vlaams Parlement houdende instemming met het samenwerkingsakkoord betreffende de uitoefening van bevoegdheden die door het Verdrag betreffende de EU, het Verdrag betreffende de Werking van de EU, en de daaraan gehechte protocollen, zijn toegekend aan de nationale parlementen, ondertekend op 29 maart 2017 in Brussel (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1397/2), kunnen deelstaatparlementen ook zelf initiatieven nemen en rechtstreeks vragen stellen aan het Hof van Justitie, weliswaar na goedkeuring van een bijzondere wet. Enerzijds wil Vlaanderen meer bevoegdheden, maar anderzijds wil men blijkbaar ook bevoegdheden afstoten. Heeft de commissievoorzitter zicht op de timing voor de indiening van het ontwerp van decreet met het oog op de goedkeuring van het CETA? Blijkbaar is dat niet het geval en dus is het logisch om nu om hoorzittingen te vragen.

Sabine de Bethune zegt dat CD&V in de huidige stand van zaken geen voorstander is van een volksraadpleging. Hoorzittingen kunnen wel nuttig zijn, maar moeten op het gepaste moment worden georganiseerd, binnen de bevoegdheden van dit parlement. Dat moet duidelijk zijn voor de talrijke ondertekenaars van dit verzoekschrift.

Het is belangrijk om te wachten op het antwoord op de prejudiciële vraag die aan het Hof van Justitie werd gesteld, om met volledige kennis van zaken te kunnen oordelen over dit dossier. Voor bijkomende hoorzittingen moet dan wel de nodige tijd worden uitgetrokken en tijdsdruk mag niet worden ingeroepen om dat op een drafje af te handelen.

Het gaat hier uiteraard om een zeer specifiek handelsverdrag, totaal nieuw in zijn soort. Het Europees Parlement heeft zich hierover uitgesproken, nadat er jarenlang een discussie is gevoerd op expertenniveau, in tal van werkgroepen. Het resultaat van dat alles was een omvangrijk aantal pagina's waarin maar zeer weinig mensen hun weg vinden. Vrijwel niemand heeft een totaalbeeld van de draagwijdte van dit verdrag. Het is dan ook begrijpelijk dat mensen vragen hebben over de consequenties ervan. Blijkbaar zijn in Canada de normen rond het kweken van runderen en varkens grondig verschillend van die in Europa en zijn daar niet dezelfde garanties inzake dierenwelzijn. Naar verluidt zijn in het verdrag ook geen afspraken gemaakt over de samenstelling van het voedsel voor die gekweekte dieren. Er zouden evenmin normen rond antibiotica in het vlees zijn opgenomen en een aantal wetenschappers stellen zich daar vragen bij. De vraag is dan uiteraard welk niveau bevoegd is voor wat. Dierenwelzijn bijvoorbeeld is alvast wel een Vlaamse bevoegdheid. Als mensen zich zorgen maken, dan zou het parlement, als het die bezorgdheid niet kan wegnemen, minstens toch moeten kunnen zeggen tot welk beleidsniveau men zich moet richten. Er kan ook bij het bevoegde niveau worden aangedrongen op bijkomende garanties voor de toepassing van bepaalde aspecten van het vrijhandelsakkoord. Bijkomende hoorzittingen zouden daar verduidelijking kunnen brengen en materiaal kunnen leveren. De burgers stellen vragen en er moet een manier worden gevonden om daar antwoorden op te geven. Als hier alleen zou kunnen worden gepraat over een aantal minder essentiële aspecten, zou dat toch vragen oproepen over de Europese democratie.

Rik Daems, commissievoorzitter, stelt vast dat er blijkbaar een meerderheid is om het dossier af te ronden met het antwoord van de minister-president, weliswaar met de afspraak dat er tijdig één of meer bijkomende hoorzittingen zullen worden georganiseerd naar aanleiding van de indiening van het ontwerp van instemmingsdecreet. Hij legt dit voorstel ter stemming voor.

3.2. Stemming

De commissie beslist met 10 stemmen tegen 2 het voorgelegde standpunt van de minister-president aan te nemen als conclusie bij het verzoekschrift over de uitvoering van het CETA-handelsakkoord vóór inspraak van de nationale en regionale parlementen.

Rik DAEMS,
voorzitter

Marc HENDRICKX
Tine SOENS,
verslaggevers

BIJLAGE:

Standpunt van Geert Bourgeois,
minister-president van de Vlaamse Regering
en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

Vlaamse Regering

Kabinet van de Minister-president,
Vlaams minister van Buitenlands Beleid
en Onroerend Erfgoed
Martelaarsplein 19
1000 BRUSSEL
T 02 552 60 00
F 02 552 60 01
Kabinet.bourgeois@vlaanderen.be

De heer Rik Daems
Commissievoorzitter
Vlaams Parlement
1011 Vlaams Parlement

uw bericht van	uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen
vragen naar/e-mail Hendrik Theunissen hendrik.theunissen@vlaanderen.be		telefoonnummer 02 55 260 04	datum 03 JAN, 2018 H136433

Betreft: Verzoekschrift CETA-handelsakkoord

Geachte Commissievoorzitter,
Geachte heer Daems,

De heer Luc Hollands heeft op 3 oktober 2017 een verzoekschrift ingediend over de uitvoering van het CETA-handelsakkoord vóór inspraak van de nationale parlementen en in ons land dus ook het Vlaams Parlement. Bij het verzoekschrift is een petitie gevoegd van meer dan 16.322 ondertekenaars.

U vroeg mij om mijn reactie op de stelling van de heer Hollands dat CETA een aanfluiting van de grondrechten van de volksvertegenwoordigers en de burgers zou betekenen.

Uit wat volgt, meen ik deze stelling te kunnen weerleggen:

1. Instemming met het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie

Alle bevoegde parlementen op het niveau van de lidstaten van de Europese Unie hebben ingestemd met het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (hierna VWEU).

- a. Artikel 207, eerste lid van dit verdrag bepaalt dat de Europese Unie exclusief bevoegd is voor het handels- en investeringsbeleid.
- b. Artikel 207, tweede lid van dit verdrag bepaalt dat het Europees Parlement en de Raad op basis van de gewone wetgevingsprocedure bij verordeningen de maatregelen vaststellen die het kader voor de uitvoering van de gemeenschappelijke handelspolitiek van de Unie bepalen.
- c. Artikel 207, derde lid van dit verdrag bepaalt dat bij de onderhandelingen over en sluiting van akkoorden met een of meer derde landen of internationale organisaties, artikel 218 van toepassing is, behoudens de bijzondere bepalingen van het huidige artikel. Concreet doet de Europese Commissie aanbevelingen aan de Raad, die haar machtigt de vereiste onderhandelingen te openen. De Raad en de Commissie zien erop toe dat die akkoorden verenigbaar zijn met het interne beleid en de interne voorschriften van de Unie. Vervolgens voert de Europese Commissie de onderhandelingen in overleg met een speciaal comité dat door de Raad is aangewezen om haar daarin bij te staan, en binnen het bestek van de richtsnoeren welke de Raad haar kan verstrekken. De Europese Commissie brengt aan het speciaal comité én het Europees Parlement regelmatig verslag uit over de stand van de onderhandelingen.
- d. Artikel 207, vierde lid van dit verdrag bepaalt dat ten aanzien van de onderhandelingen over en de sluiting van de in lid 3 bedoelde akkoorden de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit. Daarnaast moet opgemerkt worden dat ten aanzien van de onderhandelingen over en de sluiting van akkoorden betreffende de handel in diensten en betreffende de handelsaspecten van intellectuele eigendom en betreffende buitenlandse directe investeringen de Raad met eenparigheid van stemmen besluit voor zover het akkoord bepalingen bevat die met eenparigheid van stemmen worden vastgesteld wat interne voorschriften betreft.

De Raad besluit ook met eenparigheid van stemmen ten aanzien van de onderhandelingen over en de sluiting van akkoorden betreffende:

- i. de handel in culturele en audiovisuele diensten, indien deze akkoorden afbreuk dreigen te doen aan de verscheidenheid aan cultuur en taal in de Unie;
- ii. sociale, onderwijs- en gezondheidsdiensten wanneer deze akkoorden de nationale organisatie van die diensten ernstig dreigen te verstoren en afbreuk dreigen te doen aan de verantwoordelijkheid van de lidstaten om die diensten te leveren.

- e. Artikel 207, vijfde lid bepaalt vervolgens dat op de onderhandelingen over en de sluiting van internationale akkoorden betreffende vervoer de bepalingen van deel III, titel VI, alsmede artikel 218, van toepassing zijn.
- f. Tot slot, bepaalt Artikel 207, laatste lid dat de uitoefening van de bij dit artikel verleende bevoegdheden op het gebied van de gemeenschappelijke handelspolitiek de afbakening van de bevoegdheden tussen de Unie en de lidstaten onverlet laat en niet tot enige harmonisering van de wettelijke of bestuursrechtelijke regelingen van de lidstaten leidt voor zover de Verdragen een dergelijke harmonisering uitsluiten.

2. Advies 2/15 van het Hof van Justitie van de Europese Unie

Omdat voor sommige lidstaten onduidelijkheid ontstond over welke bevoegdheid exclusief toebehoort aan de Europese Unie en welke toebehoort aan zowel de Europese Unie als aan de lidstaten, heeft de Raad een advies gevraagd aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna HJEU).

In haar advies 2/15, stelt het Hof van Justitie zeer duidelijk dat de Europese Unie over de hele lijn exclusief bevoegd is voor alle elementen die gerelateerd zijn aan handel, inclusief voor onderwerpen zoals duurzame ontwikkeling, arbeids- en milieustandaarden zolang de Europese Unie tot doel heeft het handelskader tussen de onderhandelingspartners te bepalen. Enkel voor indirecte investeringen en investeringsbescherming is de Europese Unie niet exclusief bevoegd en heeft het nog steeds de uitdrukkelijke goedkeuring nodig van de lidstaten.

3. Synthese

- Vrijhandelsakkoorden worden via de Europese Commissie onderhandeld op basis van richtsnoeren die door de lidstaten zijn gegeven binnen de Raad.
- De Europese Commissie brengt over onderhandelingen verslag uit binnen de Raad en het Europees Parlement.
- De Raad en het Europees Parlement moeten hun goedkeuring geven voor wat de bevoegdheden betreft die exclusief de Europese Unie toebehoren.
- De bevoegde nationale parlementen moeten nog steeds hun akkoord geven voor alle bevoegdheden waarvoor de Europese Unie niet exclusief bevoegd is.

4. Conclusie

Omwille van het gemengd karakter van CETA, is het akkoord pas voorlopig in werking getreden voor wat de exclusieve bevoegdheden van de Europese Unie betreft nadat zowel de Raad, bij eenparigheid van stemmen, als het Europees Parlement, met een gewone meerderheid, hun goedkeuring hebben gegeven aan het onderhandelingsresultaat.

CETA zal bijgevoeg pas volledig en definitief in werking treden nadat alle bevoegde parlementen van de lidstaten hun goedkeuring hebben verleend voor die aspecten waarvoor de Europese Unie de bevoegdheden deelt met de lidstaten.

Derhalve zijn de democratische principes alsook de principes van de rechtstaat gerespecteerd. Geen enkele instelling is buiten zijn bevoegdheden getreden en op ieder moment van de onderhandelingen hebben alle bevoegde parlementen en overheden zicht gehad op het verloop van de onderhandelingen.

Pas wanneer alle parlementen hun instemming geven, zal het akkoord volledig en definitief in werking treden.

5. Opmerkingen bij de rol van het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering

Vorige Vlaamse Regeringen hebben zich steeds bereid getoond tekst en uitleg te geven bij de onderhandeling van vrijhandelsakkoorden.

Ook deze Vlaamse Regering heeft zich steeds ter beschikking gesteld van het Vlaams Parlement.

Bijkomend heeft deze Vlaamse Regering ook ernstige inspanningen geleverd en politiek kapitaal geïnvesteerd om de transparantie inzake vrijhandelsonderhandelingen te vergroten.

- a. Deze Vlaamse Regering heeft er met name steeds op aangedrongen dat ons land steeds en automatisch de vraag stelt binnen de Raad de handelsrichtsnoeren te publiceren. Aangezien de Raad de eigenaar is van de handelsrichtsnoeren, moeten alle lidstaten wel hun instemming geven. Dit is niet altijd even evident, maar de vraag wordt nu wel systematisch gesteld op initiatief van de Vlaamse Regering.
- b. Deze Vlaamse Regering heeft het Departement Buitenlandse Zaken de opdracht gegeven actiever te communiceren en proactief in dialoog te treden met het maatschappelijk middenveld en het Vlaams bedrijfsleven.

- i. Het Departement Buitenlandse Zaken heeft tot nog toe vier evenementen georganiseerd, allen gerelateerd aan handel en waarvan een evenement over CETA handelde en een andere integraal over investeringsbescherming. De verslagen hiervan zijn allen op de webstek van het departement terug te vinden. Het evenement over CETA werd zelfs georganiseerd met deelname van de Canadese ambassade. Tijdens het evenement over investeringsbescherming nam een vooraanstaande professor uit Genève deel en heeft ook de Europese Commissie deelgenomen in een paneeldebate waarin eveneens een vertegenwoordiger van de coalitie waardig werk zetelde.
 - ii. Het Departement Buitenlandse Zaken bevaart voortaan systematisch alle belanghebbenden, tot de gemeentes en provincies toe, voorafgaand aan het onderhandelen van richtsnoeren voor het aanknopen van nieuwe handelsonderhandelingen.
 - iii. Ook voorafgaand aan de totstandkoming van de Vlaamse handels- en investeringsstrategie van 25 november 2016 organiseerde het Departement Buitenlandse Zaken een algemene bevraging over handel en werd bijkomend een evenement georganiseerd om de resultaten rechtstreeks met het maatschappelijk middenveld te bespreken.
 - iv. Het middenveld werd eveneens ontvangen op mijn kabinet wanneer zij hierom vroegen. Alle brieven vanwege belanghebbenden heb ik steeds zorgvuldig beantwoord.
 - v. Tot slot, financierde het Vlaams Departement Buitenlandse Zaken, samen met de Europese Commissie onder toezicht van de Internationale arbeidsorganisatie, een studie over arbeidsstandaarden in internationale handels- en investeringsakkoorden met het doel de maximale bescherming zo efficiënt mogelijk te organiseren en in te bouwen. Deze resultaten van deze studie zijn bemoedigend en sterken de Vlaamse Regering haar positie om de bescherming van arbeidsstandaarden in EU-handelsakkoorden op te nemen.
- c. Het is ook de verdienste van het Vlaams Parlement om zich actief en adequaat van zijn taak te kwijten en de Vlaamse Regering te ondervragen over de lopende onderhandelingen. Het Vlaams Parlement heeft dat ook gedaan voor CETA doormiddel van:
- i. twee voorstellen of ontwerpen van decreet met verwijzing naar CETA;
 - ii. vijf voorstellen van resolutie;
 - iii. twee moties;
 - iv. twee interpellaties van de minister-president;
 - v. 51 mondelinge vragen;
 - vi. 10 schriftelijke vragen;

- vii. 76 werkzaamheidsverslagen;
- viii. vijf beleidsdocumenten van de Vlaamse Regering die het Vlaams Parlement heeft ontvangen; en
- ix. het organiseren van verschillende hoorzittingen.

Uit het bovenstaande blijkt dat het Vlaams Parlement steeds de kans heeft gehad en genomen heeft om zich goed te informeren over deze onderhandelingen en ook haar stem heeft laten horen tijdens het verloop van de onderhandelingen doormiddel van het aannemen van pertinente resoluties en moties. Ook de finale stem van het Vlaams Parlement zal bepalen of het akkoord definitief en in zijn volledigheid kan uitgevoerd worden.

Hoogachtend,

Geert Bourgeois
Minister-president van de Vlaamse Regering